

OPONENTSKÝ POSUDEK

doktorské disertační práce ing. Miroslavy Vlčkové, zpracované na téma

„Kvalita účetních dat v řízení podniku“

Práce je věnována, jak vyplývá z jejího názvu, problematice hodnocení kvality vykazovaných účetních informací ve vztahu k managementu obchodních korporací resp. obchodních závodů. Již samotné pojetí kvality účetních dat je v současné literatuře předmětem rozsáhlých diskusí. Proto bylo třeba v úvodních kapitolách vymezit pojem kvality účetních dat, její determinaty a přístupy k jejímu měření. Autorka chápe kvalitu jako stupeň naplnění požadavků příslušných uživatelů na účetní data. Nepostačují tedy čtyři hlavní kvalitativní vlastnosti účetních informací (srozumitelnost, relevance, spolehlivost a srovnatelnost) ani hlavní princip finančního účetnictví tj. věrné a poctivé zobrazení finanční situace a výkonnosti obchodní korporace. Je zřejmé, že kvalita účetních dat bude mít nějaký vliv na management korporace zejména, pokud nebude splněny základní kvalitativní požadavky, nebo naplněn hlavní princip účetnictví.

V návaznosti na výsledky literárního průzkumu je formulován hlavní cíl disertační práce tj. posoudit kvalitu vykazovaných účetních dat pro řízení navrhnout model, na jehož základě bude možno zhodnotit úroveň kvality účetních dat pro řízení podniku. K naplnění tohoto cíle by mělo posloužit 7 dílčích cílů:

1. Posouzení kritérií, která negativně ovlivňují kvalitu účetních dat.
2. Na základě těchto kritérií návrh modelu pro výpočet kvality účetních dat pro finanční účetnictví i pro manažerské účetnictví.
3. Zhodnocení úrovně kvality účetních dat v jednotlivých podnicích na základě navržených modelů.
4. Navržení stupnice, na základě které je možno určit kvalitu účetních dat podniku pro finanční i manažerské účetnictví.
5. Nalezení vazby mezi hodnotou kvality dat finančního účetnictví, výroky auditorů a vybranými finančními ukazateli na základě statistických analýz.
6. Analýza a zhodnocení využívání manažerského účetního okruhu a jeho nástrojů a znalostní analýza nástrojů a metod manažerského účetnictví u manažerů a vedoucích pracovníků podniku.
7. Zpracování manuálu na implementaci manažerského účetnictví pro malé a střední podniky a to tak, aby i neúčetně vzdělaný manažer správně pochopil vzájemné vazby a souvislosti v tomto okruhu účetnictví.

Vytčené cíle jsou doplněny hypotézami H1 a H2, které jsou následně testovány v praktické části disertační práce. Analýze byly podrobeny zejména

H1 Kvalitu účetních dat pro řízení podniku lze zjistit z dostupných účetních zdrojů na základě finančních ukazatelů.

H2 Manažeři a vedoucí pracovníci controllingu či účtárny nemají dostatečný znalostní potenciál v oblasti manažerského účetnictví.

Těžištěm práce je empirický výzkum, který spočíval ve vyčlenění kritérií, která negativně ovlivňují kvalitu účetních dat, sběru a analýze dat, aplikaci metody AHP a Saatyho metody párového porovnávání a sestavení modelů na určení kvality účetních dat FÚ i MÚ.

Modely byly uplatněny pro vyhodnocení kvality účetních dat v 78 podnicích. Za účelem testování hypotézy H1 byl sestaven lineární model, který zkoumá vzájemný vztah mezi zjištěnou kvalitou účetních dat a finančními ukazateli. Model byl aplikován na tzv. průměrný podnik a zjišťována referenční hodnota kvality. Potvrzena byla rovněž H2 jak vyplývá z dotazníkového šetření ve 294 podnicích.

Ze studia práce vyplynuly některé poznámky a otázky, které bych navrhoval k zodpovězení při interní obhajobě:

1. Empirická analýza sice přináší některé zajímavé výsledky, celkově však působí poněkud mechanicky. Autorka se logicky opírá o nekvalitu, ale neuvádí, jak naopak působí na management korporace vysoká kvalita nebo velmi vysoká kvalita účetních dat.
2. Navázání modelů na indikátory finanční analýzy je přinejmenším diskutabilní. Není jasné, jak jsou eliminovány ostatní nefinanční faktory, které nepochybně ovlivňují rozhodování managementu i finanční pozici i výkonnost korporace např. lidský kapitál.
3. Souhlasím s autorkou, že manažerské účetnictví poskytuje managementu kvalitnější informace z pohledu jeho potřeb než finanční účetnictví, ale je možno na základě provedeného průzkumu kvantifikovat přínosy ve zvýšení kvality dat?
4. V závěru disertační práce postrádám konkrétní návrhy, které umožní obchodním korporacím zvýšit kvalitu poskytovaných účetních dat s ohledem na potřeby uživatelů.
5. Autorka se nevyvarovala drobným překlepům v textu např. s. 142 je uvedeno chybné jméno autorky.

Základním pilířem disertační práce je vedle studia informačních pramenů vlastní empirický výzkum, který umožnil aplikovat metody vícekriteriálního rozhodování a párového porovnání a sestavit lineární modely pro zjišťování kvality účetních dat ve finančním i manažerském účetnictví. S využitím statistické analýzy se podařilo navrhnout model, který vyjadřuje vztah mezi finančními ukazateli a kvalitou účetních dat. V tomto směru autorka prokázala potřebné znalosti a schopnost vědecké práce. Práce tak doplňuje teoretické poznatky o kvalitě účetních dat a jejich vlivu na rozhodování managementu obchodních korporací.

Předností disertační práce je zajímavý pohled na hodnocení kvality účetních dat. Přináší nové poznatky pro podnikohospodářskou teorii v oblasti užití účetních dat v managementu obchodních korporací. Vyslovené hypotézy jsou ověřeny na empirických datech. Práce splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce v daném oboru, a proto ji doporučuji obhajobě a po zodpovězení připomínek a úspěšném obhájení k udělení titulu philosophiae doctor.

V Brně dne 14. 10. 2014

Doc. Ing. Jaroslav Sedláček, CSc.
Katedra financí

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno studenta: Ing. Miroslava Vlčková, Katedra účetnictví a financí, Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Název práce: Kvalita účetních dat v řízení podniku

Jméno oponenta: doc. Ing. Jaroslav Wagner, Ph.D., vedoucí Katedry manažerského účetnictví, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze

V úvodu posudku si dovoluji uvést nejprve tři konstatování, která bezprostředně nevyjadřují hodnocení předkládané dizertační práce, ale spíše vystihují výchozí postoje oponenta při posuzování této práce.

Za prvé, práce je zpracována z úhlu pohledu, který akcentuje možné nedostatky v kvalitě účetních dat. Tento – emocionálně řečeno „trochu smutný“ – pohled vystihuje možnosti většinové české podnikové praxe, pro kterou představuje zabezpečení určitého standardu kvality účetních dat pro potřeby řízení výzvu na hranici dosažitelnosti a využití kvality těchto dat jako zdroje konkurenční výhody výzvu, o jejíž uplatnitelnosti „v tuto chvíli“ - až na některé výjimky - neví nebo pochybuje.

Za druhé, již více než deset let jsem vysokoškolským učitelem i spoluautorem učebnic manažerského účetnictví, a proto nejsem - v širším slova smyslu - oponentem plně nestranným, a to v několika ohledech. Spolu s ostatními autory odborných publikací o manažerském účetnictví jsme vlastně těmi, kdo nastavují standardy kvality v oblasti manažerského účetnictví. Jako vysokoškolští učitelé jsme těmi, kteří jsou odpovědní za vzdělání nových generací odborníků, kterým „dáváme za úkol“ změnit ten „trochu smutný“ stav, o kterém píše výše.

Za třetí, psát kvalitní a přitom stručný posudek hodnotící kvalitu práce o kvalitě je zvlášť náročným úkolem...

Nyní již k samotnému hodnocení předkládané práce. Dizertační práce Ing. Vlčkové představuje zdařilý výsledek analytické vědecké práce z oblasti finančního a manažerského účetnictví. Je zřejmé, že autorka je v těchto disciplínách zdatným odborníkem. Autorka vymezuje předmět a cíle zkoumání, které poctivě naplňuje kombinací různých vědeckých metod. Zaměření práce považuji za zcela opodstatněné; v souladu s autorkou totiž považuji zvolenou oblast zkoumání za vysoce aktuální a přitom nedostatečně vědecky zpracovanou. Na práci oceňuji důkladnost a poctivost zpracování, a to z hlediska invenčnosti myšlenkového a koncepčního přístupu, šíře provedené literární rešerše, náročnosti sběru dat v rámci realizovaného empirického šetření i vhodnosti výběru statistických metod pro zpracování získaných dat.

Z hlediska struktury práce v zásadních rysech respektuje obvyklou strukturu vědeckých textů. Nejdříve je provedena široce pojatá rešerše relevantní literatury. Trochu překvapivě až poté následuje představení cílů a hypotéz práce a to v souvislosti s vysvětlením využitých metodických postupů. Poté jsou představeny výsledky empirického šetření a jejich analýza, na které průběžně

navazují komentáře a diskuze. Závěr práce shrnuje nejvýznamnější poznatky a výsledky testování stanovených hypotéz.

Autorčina základní snaha je zřejmá – na základě stanovisek odborníků z akademické obce (prezentovaných v citovaných odborných textech) i podnikatelské sféry (prezentovaných při rozhovorech s několika desítkami manažerů) navrhnout model, který by umožňoval diagnostikovat kvalitu účetních dat pro řízení podniku, a následně realizovat tuto diagnostiku pomocí vytvořeného modelu na vzorku českých podniků, která by se stala argumentem pro potřebu zkvalitňování implementace finančního a manažerského účetnictví v českých podnicích.

Autorka v práci propojuje metody teoretického výzkumu, a to zejména analýzu, komparaci a syntézu poznatků z odborných zdrojů, s metodami empirickými, v nichž velmi vhodně prolíná metody kvantitativní (zejména dotazníkové šetření) s metodami kvalitativními (zejména strukturované rozhovory).

Autorka neopomíjí žádnou z důležitých oblastí, a práce proto působí uceleně. Každá vědecká práce na druhou stranu vybízí k diskuzi. Při obhajobě je možné se při diskuzi věnovat například následujícím otázkám:

1. Autorka analyzuje kvalitu účetních dat na zkoumaném vzorku jako celku, tzn., neřeší jeho vnitřní strukturu a její možnou heterogenitu. Zajímavý by mohl být například vztah kvality dat k vlastnické struktuře firmy anebo v případě finančního účetnictví souvislost s využitím Českých účetních standardů respektive Mezinárodních standardů finančního výkaznictví. Provedla autorka v tomto ohledu šetření nad rámec výsledků publikovaných v práci?
2. Autorka dotazníkovým šetřením zjišťuje kvalitu účetních dat u vzorku českých firem. Bylo publikováno obdobné šetření s tímto zaměřením v některé jiné oblasti světa, a pokud ano, je možné formulovat - byť s ohledem na pravděpodobnou odlišnost v metodice výzkumu pouze hrubé - srovnání výsledků výzkumu autorky s těmito výzkumy?

Práce má kvalitní formální a stylistickou úroveň; drobné jazykové či stylistické nedostatky nesnižují obsahovou stránku práce.

Na základě celkového zhodnocení se domnívám, že Ing. Miroslava Vlčková zpracovala na téma „Kvalita účetních dat v řízení podniku“ kvalitní práci, která splnila cíle, formulované v jejím úvodu. Práce splňuje požadavky na disertační práce tohoto typu, a proto ji doporučuji k obhajobě. V případě jejího úspěšného obhájení doporučuji, aby Ing. Vlčkové byl udělen titul Ph.D.

V Praze dne 17. října 2014

.....

doc. Ing. Jaroslav Wagner, Ph.D.

Oponentský posudek disertační práce

Název disertační práce: Kvalita účetních dat v řízení podniku

Autorka disertační práce: Ing. Miroslava Vlčková

Posudek zpracoval: doc. Dr. Ing. Jaromír Lazar

Práce je zaměřena na kvalitu účetních dat a úspěšně tak dále rozvíjí vědecké zaměření některých českých škol, které se tomuto tématu věnují. Jihočeská univerzita má v tomto směru význačné postavení, zejména zásluhou doc. Ing. Jindřišky Kouřilové, CSc., která se jako školitelka význačně podílí na vedení prací z oblasti kreativního účetnictví. Je to o to významnější, že řada škol toto téma zcela opomíjí.

Proto jsem rád, že si doktorandka vybrala toto téma, které má v dnešní době značný význam. Podle mého názoru jsou prakticky všechna účetní data - byť jen nepatrným způsobem - upravována. Proto zkoumání jejich kvality je významné zejména z hlediska celkového pohledu na výsledky podniku, až už z hlediska auditu, pohledu bank na úvěrovaný podnik, daní a odvodů atp.

V úvodní části doktorandka provádí rozsáhlou rešerši ve zkoumané oblasti. Vysvětluje pojmy, uvádí jejich zdroje a klasifikuje praktiky změn účetnictví jako proces manipulace s účetními údaji a jeho dopady na účetní výkazy. Dále vyjmenovává motivy kreativity účetnictví a upozorňuje na možnou prevenci. Rovněž hodnotí následky, které s využíváním kreativního účetnictví souvisí.

Obečnějším cílem práce je podle mého názoru - kromě toho, co deklaruje doktorandka - zejména reagovat na další vývoj v oblasti zkoumané disciplíny, který je charakteristický řadou tendencí. Za nejvýznamnější lze považovat snahu překonat úzce disciplinární orientaci, a to hlavně budováním širěji zaměřených systémů řízení, jejichž řešení se koncentruje zejména na systémové vazby mezi těmito systémy a metodami matematické statistiky.

Postup řešení práce

V první části práce se doktorandka zaměřuje na rešerši literatury a seznamuje nás s nástroji kreativity v účetnictví, přičemž důraz je kladen na vysvětlení jevů v dané oblasti. Pro čtenáře, který se více zaobírá touto oblastí, je zde připraven velmi dobrý analytický text. Kritika účetních výkazů na straně 25-26 je velmi případná.

Další část práce je věnována stanovení hlavních a dílčích cílů, práce, vymezuje předmět zkoumání a použité metody.

Stěžejní část práce je ve čtvrté kapitole a je věnována otázkám identifikace upravovaných dat a metodám výpočtu kvality účetních dat. Protože zkoumání tohoto jevu prostými metodami auditu je velice obtížné, směřuje práce doktorandky ke zhodnocení míry kreativity pomocí matematických metod. Tato část spojuje zdánlivě odlišné oblasti – matematicko-statistické metody a účetnictví. Základní myšlenkou je to, že kreativitu není možné donekonečna popisovat jen slovně. Je nutno hledat metody, jak ji vyjádřit exaktně a vypořádat se s věcnou stránkou daného problému. Zde je právě jeden z hlavních přínosů práce, a tou je zpracovaný software

Model pro tyto propočty je uveden v příloze. Praktická aplikace je na přiložených CD. Kontrolní subjekty tak dostávají základní ideový i praktický návod pro další postup při zpracování správnosti dat v podniku v účetnictví podniku.

Přínos práce

V práci je možné vyzorovat také další vývojové tendence v účetní praxi – zejména multidimenzionalitu jako základní rys zpracování a kontroly účetních dat v podnicích, který se projevuje v silné integraci všech významných aspektů jejich cílevědomého ovládní strategického, taktického i operativního horizontu.

Dále jsou v práci dobře popsány možnosti využití nároků ve směru nároků na kvalitu informací v účetnictví v dlouhodobém horizontu strategického řízení a současné vývojové tendence účetnictví, charakteristické jednak jeho integrálním propojením s manažerskými řídicími systémy, jednak snahou o identifikaci a zobrazení nekorektních aspektů podnikání.

Text je zaměřen nejen na nekorektní účetnictví, ale i na tvorbu vlastního kontrolního systému v účetnictví podniku, tak aby v maximální míře podporovalo ekonomická rozhodnutí. Na základě nekorektních dat nelze přijímat správná rozhodnutí. Moderní pojetí účetnictví se stává faktorem v procesu zkvalitňování funkci řídicího systému podniku. Přispívá k dynamice systému řízení ve smyslu prosazování zásad správného vykazování výsledků podniku.

Práce je významným krokem k integraci kontrolních systémů v udržení kvality údajů účetnictví do řídicích systémů podniků. V práci najdeme kontrolu účetních dat v samostatném řezu celým účetním systémem. To je cesta k naplnění jednoho z cílů modernizace a inovace účetnictví, kde je hlavním cílem multidisciplinarita zejména v oblasti manažerského pojetí účetnictví (srovnávací metody jako benchmarking, expertní systémy apod.)

Multidisciplinárně pojaté řídicí systémy představují interdisciplinární koncept, který propojuje pohledy historicky spíše oddělených disciplín (účetnictví, matematické metody, prognostické systémy atp.). Cílem je porozumět vzájemným vazbám mezi jednotlivými nástroji řízení a nabídnout tak přesnější a plastičtější pohled na problematiku řízení podniků.

Jistě se můžeme setkat s názorem, podle kterého takto pojatá práce již není prací jen o účetnictví, ale učebnicí obecného i speciálního přístupu k řešení společných otázek ekonomiky a managementu. Bez pochopení základů fungování podniku či instituce, bez pochopení řídicího a zejména rozhodovacího procesu však zůstane účetnictví oním izolovaným subsystémem a práce účetních bude mít nadále charakter aktivit ryze obslužné povahy, bez aktivního podílu na zlepšování rozhodovacích činností. Následování doporučení autorky rovněž umožní učinit z účetnictví rovnocenného partnera (nejen) ekonomů a manažerů.

Práce se přimyká k názorům, které nejvýrazněji zastupuje španělský profesor ekonomie Jesús Huerta de Soto, který kritizuje odklon od vývojových tendencí účetnictví, což umožňuje další zkreslování účetních dat (např. zavržení principu ceny při transakci a jeho nahrazení „fair value“).

Formální úprava práce

Formální úprava práce je na velmi dobré úrovni a nemám k ní připomínky. Totéž platí o jazykové úrovni práce.

Výsledky práce a splnění cíle práce

Výsledky matematických metod jsou velmi zajímavé. Doposud šlo o názor jednotlivců, kteří prošli relevantním počtem podniků a vytvořili si tak svůj názor. Zde ale došlo ke zkoumání poměrně velkého množství podniků a závěry jsou podloženy kvalifikovanými výpočty. Ze zkušeností je mi například známo, že kritérium F11 – podvody prováděné managementem doprovázené kreativním účetnictvím mají vysokou váhu, což bylo prokázáno. Možná ještě větší, protože doktorandka správně poukazuje na značnou neochotu managementu odpovídat na otázky tohoto charakteru (str. 82).

Dalším významným závěrem doktorandky je konstatování, že „nelze hledat závislost mezi kvalitou účetních dat pro řízení podniku a výrokem auditora“ (str. 106). Dalo by se podrobněji rozebírat, proč tomu tak je, ale to už je mimo rámec práce.

Práce je významným pomocníkem při změně povahy práce účetních v podniku. Práce poskytuje poznatky, potřebné k nabytí schopnosti vyžadovaných pro aktivní účast účetních pracovníků v procesu zlepšování řídicího systému podniku a přispívá k odstranění izolovanosti účetního subsystému. Ve své části, která se týká návrhu řešení implementace řešené problematiky do účetního systému podniku, je inspirací pro tvorbu podnikových účetních systémů.

Technická poznámka: v práci a zejména ve schématech v Příloze č. 7 (na CD) je používán účet 599 ve vzorovém účtovém rozvrhu jako neobsazený, v současnosti už je ale obsazen jako 599 – Tvorba a zúčtování rezervy na daň z příjmů.

Doporučení pro obhajobu

Téma je interdisciplinární a integruje zdánlivě vzájemně nesourodé oblasti. Nicméně není jiné cesty, jak získat relevantní informace ke správnosti účetních informací. Práce prolamuje strnulé postavení universa k účetním entitám a konstruuje novou specializaci, podobnou forenznímu auditu. Je to podobné jako v řadě jiných disciplín, kde postupně vznikaly kombinované hlouběji zaměřené obory. Proto doporučuji, aby doktorandka blíže seznámila komisi s ideou, ze které vznikla základní myšlenka celé práce a která doktorandku vedla k volbě tohoto tématu.

Dále by mohla doktorandka předložit komisi představu o dalším vědeckém postupu a pedagogickém využití předložené práce.

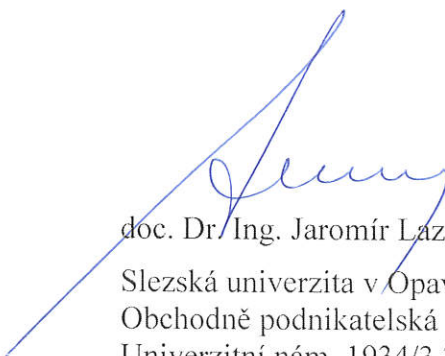
Další podklady k vědecké rozpravě:

Polemika ke straně 21 a 22. Zda podporovat historickou cenu nebo „fair value“, či spíše čisté pojetí tržní ceny.

Závěr

Práci doporučuji k obhajobě a na základě úspěšné obhajoby doktorandce Ing. Miroslavě Vlčkové doporučuji udělit titul Ph.D.

V Ostravě 17. 10. 2014

doc. Dr. Ing. Jaromír Lazar
Slezská univerzita v Opavě,
Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné,
Univerzitní nám. 1934/3, 73340 Karviná
Email: lazar@opf.slu.cz